

**SKOLPORTENS PUBLIKATIONSSERIE FÖR
DOKUMENTERAT UTVECKLINGSARBETE**

MÖTEN SOM SKAPAR MOTIVATION OCH INTEGRATION

FÖRFATTARE:

Linda Uddenfeldt

Veronica Wirström

SKOLPORTEN

UTVECKLA SKOLAN

8/2019

SAMMANFATTNING

DENNA ARTIKEL HANDLAR om ett samarbetsprojekt som genomförts på Nacka gymnasium med elever från naturvetenskapsprogrammet inriktning samhälle och elever från språkintruktionsprogrammet. Syftet med projektet var tvådelat. Vi ville dels hitta den inre motivationen hos eleverna som får dem att ställa genuina frågor och på så sätt motverka den betygshets som vi upplever ofta står i vägen för deras lärande. Vi ville också låta skolan fungera som en kulturell och social mötesplats och bidra till integration. De olika elevgrupperna träffades och intervjuade varandra för att sedan på olika sätt bearbeta materialet. Detta ledde till att eleverna fick nya perspektiv och ett engagemang att lära sig mer. Projektet bidrog även till att minska den segregation som råder mellan olika program och klasser på skolan.

Linda Uddenfeldt är gymnasielärare i psykologi och samhällskunskap på Nacka gymnasium.
E-post: linda.uddenfeldt@nacka.se

Veronica Wirström är gymnasielärare i svenska, filosofi och religion på Nacka gymnasium.
E-post: veronica.wirstrom@nacka.se

Denna artikel har den 6 mars 2019 accepterats för publicering i Skolportens artikelserie för dokumenterat utvecklingsarbete.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens serie för dokumenterat utvecklingsarbete, "Utveckla skolan": www.skolporten.se/forskning/utveckling/

Aktuella Författaranvisningar & Skrivregler:
www.skolporten.se/forskning/skolutveckling/skolportens-utvecklingsartiklar/

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

INNEHÅLL

INLEDNING	7
Syfte och frågeställning	8
METOD OCH GENOMFÖRANDE	9
Hur gick detta till i praktiken?	9
Ämnesplaner	10
Hur har vi förstått projektet?	10
RESULTAT OCH DISKUSSION	11
Motivation	11
Kunskap	12
Att se den andre	12
Berättelse i fokus	13
Motivation och integration	13
Praktiska svårigheter	14
Konsten att ställa rätt frågor	15
Till sist	15
REFERENSLISTA	17

INLEDNING

NACKA GYMNASIUM ÄR en kommunal gymnasieskola belägen i Nacka kommun i östra Stockholm. Det är en stor gymnasieskola, 2018 gick det 2 200 elever på Nacka gymnasium. På skolan finns 22 olika utbildningsprogram, både teoretiska och yrkesförberedande. Här finns även tre varianter av introduktionsprogram. Ett av dessa är språkintröduktion, som vänder sig till elever som nyligen kommit till Sverige och som inte har svenska som modersmål.

Nacka gymnasium är en populär skola och antagningspoängen höga. Eleverna är överlag motiverade och inriktade på att få höga betyg som hjälper dem vidare till högre utbildningar.

Det pedagogiska arbetet på Nacka gymnasium är organiserat utifrån arbetslag kopplat till de olika programmen. Vi¹ som har skrivit artikeln arbetar i ett arbetslag kopplat till det naturvetenskapliga programmet med inriktning samhälle. Arbetslaget strävar efter att i hög utsträckning arbeta ämnesövergripande. Detta för att ge eleverna större möjlighet att få en helhetssyn och kunna arbeta med ett moment under längre tid och från olika perspektiv. Arbetslagets övergripande tema för alla tre åren är *Hållbar utveckling* med utgångspunkt i FN:s 17 globala mål för hållbar utveckling som är en del av Agenda 2030 (UNDP 2015).

De globala målen är frågor som i högsta grad borde beröra och engagera eleverna. Trots att våra elever är högpresterande och ofta intresserade så har vi ändå känt att elevernas fokusering på att få höga betyg har stått i vägen för deras lärande. En utmaning för oss har varit att få lärandet att bli autentiskt. Vi har funderat mycket över hur vi får eleverna att ställa genuina frågor som skapar en inre motivation. Hur kan vi få kunskapen att sätta sig hos eleverna som något de bär med sig och inte bara släpper efter att ha visat vad de kan på ett prov.

När flyktingsituationen började diskuteras funderade vi över hur vi skulle kunna arbeta med detta i våra klasser. Trots att medierna periodvis rapporterade flitigt om flyktvägar, katastrofer, flyktingläger, krig i världen och asylprocesser, såg vi att dessa nyheter ofta blev abstrakta siffror och ord som var svåra för eleverna att ta till sig. Hur kunde vi få in världen i klassrummet och omvandla dessa abstrakta siffror till genuin kunskap?

Läroplanen GY11 (Skolverket 2011) betonar att skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse och lyfter fram skolan som en social och kulturell mötesplats. Vi såg att vi hade stora möjligheter att förverkliga detta tack vare språkintröduktionsprogrammet. Att skolan ska vara en social och kulturell mötesplats är en bra tanke, men inte något som händer automatiskt. Trots att eleverna på språkintröduktion och våra elever befinner sig i samma byggnad hela dagar har de ingen som helst kontakt med varandra. Därför bestämde vi oss år 2014 för att inleda ett samarbete med språkintröduktion.

1 När "vi" skrivs fortsättningsvis avses artikelförfattarna.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

SYFTET MED SAMARBETSPROJEKTET var dels att väcka elevernas inre motivation för att på så sätt öka deras lärande, dels att förverkliga läroplanens mål att skolan ska vara en social och kulturell mötesplats. Syftet med den här artikeln är att beskriva genomförande av vårt projekt men framförallt att undersöka vilka lärdomar

vi kan dra av projektet. På vilket sätt bidrog projektet till elevernas lärande?

Vår utgångspunkt och vårt huvudfokus i artikeln är eleverna på det naturvetenskapliga programmet med samhällsinriktning.

METOD OCH GENOMFÖRANDE

I LINJE MED arbetslagets målsättning arbetade vi ämnesövergripande i detta projekt. För eleverna på naturvetenskapsprogrammet involverades ämnena samhällskunskap och svenska. I korthet innehöll projektet följande moment: Första momentet, som också var den

huvudsakliga metoden, var intervjuer. Nästa moment var elevreportage som eleverna skrev utifrån intervjuerna. Ett tredje moment var det efterföljande arbetet i våra olika kurser då vi arbetade med fördjupade frågeställningar kopplade till intervjuerna och reportagen.

HUR GICK DETTA TILL I PRAKTIKEN?

KÄRNAN I PROJEKTET var att vi tillsammans med två lärare på språkintröduktion arrangerade ett möte mellan eleverna i år 1 på naturvetenskapliga programmet inriktning samhälle och en grupp elever från språkintröduktion. Eleverna på språkintröduktion var en heterogen grupp. De kom från flera olika länder och 16 olika språk talades i elevgruppen. Några hade varit mycket kort tid i Sverige och andra lite längre.

För oss var det viktigt att mötet skedde på lika villkor. Alla har, oavsett bakgrund, mycket att lära av varandra men man har också mycket som är gemensamt. Något som de alla har gemensamt är att de är unga och just nu lever i Sverige. Syftet med mötet blev därför att eleverna skulle intervjua varandra under temat: Att vara ung i Sverige idag.

Eleverna, både på språkintröduktion och på naturvetenskapsprogrammet fick förbereda sig noga genom att gå igenom intervjuteknik och diskutera vilka frågor man kan ställa och vilka frågor som bör undvikas.

Uppgiften var att två elever från olika program intervjuade varandra men för att ge dem lite extra trygghet delade vi in dem i grupper om fyra; två från varje elevgrupp. Intervjuerna ägde rum under ca två timmar. Saft och kakor stod uppdukade vilket bidrog till ett mer avslappnat samtalsklimat. Båda elevgrup-

perna uttryckte före mötet att de var spända och nervösa men redan efter ett par minuter fylldes rummet av ett engagerat sorl av allas röster.

Eftersom några elever från språkintröduktion varit i Sverige kort tid så kunde språket bli ett hinder, dock löstes detta genom att lärarna på språkintröduktion såg till att dessa elever fick sitta bredvid någon som varit i Sverige under en längre tid och kunde hjälpa till när det blev svårt att kommunicera. För många blev datorn ett bra hjälpmedel. De använde sig av Google translate för att förstå vissa ord eller för att lära sig om varandras språk. Med hjälp av Google maps kunde de också visa var de bodde eller hade bott. Datorn blev också ett bra verktyg för att spela upp sin favoritlåt eller visa ett klipp från favoritfilmen.

Efter detta inledande möte träffades eleverna vid flera tillfällen. Dels anordnade vi kortare möten där eleverna hade möjlighet att ställa nya frågor som dykt upp och reda ut eventuella oklarheter. Dels arrangerade eleverna egna möten då de kunde få svar på sina frågor.

Efter dessa elevintervjuer fick eleverna på naturvetenskapsprogrammet skriva var sitt reportage från sitt möte. Eleverna på språkintröduktion skrev istället personbeskrivningar.

Eftersom ett reportage ska innehålla både miljö- och personbeskrivning, intervju och fakta var eleverna tvungna att ta reda på den fakta de behövde till sina reportage. Frågor om asylprocess, integration, flyktvägar till Europa och situationen i olika länder dök upp och fick utgöra grunden för fortsatt lärande på samhällskunskapslektionerna.

Eleverna behövde också lära sig mer om hur man

skriver levande miljö- och personbeskrivningar eller hur man infogar en intervju smidigt i texten. Dessa frågor tog eleverna med sig till lektionerna i svenska.

Som avslutning på projektet har vi haft vernissage där eleverna träffats igen under trevliga former och tagit del av varandras texter. Detta har dock inte varit möjligt att genomföra vid alla tillfällen vi genomfört projektet.

ÄMNESPLANER

SAMHÄLLSKUNSKAPENS SYFTE KORRELERAR väl med projektet. Bland annat skriver Skolverket att "Undervisningen i ämnet samhällskunskap ska syfta till att eleverna breddar, fördjupar och utvecklar kunskaper om människors livsvillkor med utgångspunkt i olika samhällsfrågor. Politiska, sociala och ekonomiska band sammanlänkar i dag människor i olika samhällen över hela världen" (Skolverket 2011 s.143). Vidare betonas vikten av att lära sig att använda sig av, samt kunna dra slutsatser av olika vetenskapliga metoder i samhällsvetenskap, där kvalitativ metod som intervjuer är en viktig del.

I ämnesplanens syftestext för svenskämnet lyfts att

eleverna ska utveckla sin förmåga att använda skönlitteratur och andra typer av texter som "(...) källa till självinsikt och förståelse av andra människors erfarenheter, livsvillkor, tankar och föreställningsvärldar" (Skolverket 2011 s.160). I samband med projektet läste eleverna romanen *Ryssar är sådana som inte gillar björkar* av Olga Grjasnowa (2013) som behandlar ämnen som globalisering, migration och etniska konflikter. Vi fördjupade oss även i andra typer av texter som berörde de frågor eleverna lyfte. GY11 lyfter även hur undervisningen ska stimulera elevernas lust att tala, skriva, läsa och lyssna och därmed stödja deras personliga utveckling (Skolverket 2011).

HUR HAR VI FÖRSTÅTT PROJEKTET?

METODEN SOM VI använt oss av för att förstå vad eleverna lärt sig och tagit till sig är i mångt och mycket deras reportage. Förutom reportagen har vi också använt oss av beprövad erfarenhet för att lyssna in elevernas olika upplevelser och läroprocesser kopplat till projektet. Framförallt observerade vi, tillsammans med lärarna på språkintröskning, eleverna under själva intervjutillfället då den intensiva intervjuprocessen ägde rum. I klassrummen efter intervjutillfället då vi har jobbat vidare med närliggande frågor har också många observationer kunnat genomföras.

Vidare har vi genomfört utvärderingar kring projektet där det framkommer att eleverna tyckte att projektet var meningsfullt, givande och mycket lärorikt.

För att få en teoretisk förståelse av varför just detta skolprojekt blev lyckat har vi läst en hel del pedagogisk litteratur såsom *Motivation och Lärande* (Skaalvik & Skaalvik 2016), *Vad är kunskap: En diskussion om praktisk och teoretisk kunskap* (Gustavsson 2002), *Den mellanmännsliga vägen* (Aspelin 2005), samt *Utmärkt undervisning: Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning* (Håkansson & Sundberg 2012).

RESULTAT OCH DISKUSSION

MOTIVATION

DET BLEV TYDLIGT för oss att detta projekt engagerade och motiverade eleverna på ett helt annat sätt än vi var vana vid. Det var inte längre höga betyg som stod i fokus, deras intresse var istället riktat mot att förstå vad de varit med om genom att söka kunskap om de frågor som hade väckts. De vanliga frågorna om vad de skulle göra för att få högsta betyg uteblev och istället ställdes frågor om ämnesinnehållet. Hur kan vi förstå deras motivation?

Motivationspsykologi handlar om faktorer som sätter igång och styr beteendet. Skaalvik och Skaalvik (2016) ger en tydlig beskrivning av skillnaderna mellan inre och yttre motivation. Yttre motivation beskrivs som drivkrafter såsom beröm och betyg till skillnad från inre motivation som är ett självvalt beteende. Den inre motivationen växer när en uppgift känns intressant, relevant och meningsfull. Det är den inre motivationen som framförallt främjar god inlärning på djupet.

Betydelsen av att uppgifterna upplevs meningsfulla och intressanta bekräftas av bland annat Brophy som är en av de ledande utvecklingspsykologiska forskarna inom fältet motivation i klassrummet. Han menar att det finns olika komponenter som bidrar till elevernas motivation, som i sin tur påverkar lärandet. En av dessa betydelsefulla komponenter är inre värden såsom glädjen i att engagera sig och intresse för innehållet i en uppgift (Brophy se Håkansson och Sundberg 2012).

Elevernas engagemang och intresse blev tydligt under intervjuerna, men det upphörde inte där utan engagemanget och intresset följde med när vi tog projektet vidare i våra olika ämnen. Här såg vi hur det nu var den inre motivationen som fick styra i

högre utsträckning än vanligt. I samhällskunskapen visade eleverna på ett helt nytt sätt intresse för omvärldsfrågor. De visade en nyfikenhet och vilja att lära sig mer om personerna de intervjuat, deras bakgrund, länderna de har kommit från och situationen för flyktingar och migranter. Siffrorna och orden som dyker upp i nyhetsrapportering och läroboken blev till människor och livsöden. Ett intresse fanns nu att lära sig mer om lagstiftning kring asylrätt och asylprocess, om mänskliga rättigheter och FN:s arbete, men också om omvärlden såsom krig och konflikter, fattigdom och bristande demokrati.

I svenskundervisningen upptog arbetet med reportagen en stor del av tiden. Även här visade sig engagemanget. Det blev viktigt för eleverna att göra "sin" elevs historia rättvisa genom att berätta den så levande och korrekt som möjligt. Förutom att arbeta med reportagen plockade vi upp temat genom att till exempel läsa romaner och andra texter om migration och integration. Även i mötet med dessa texter blev det tydligt att eleverna nu hade en förförståelse som motiverade dem att arbeta med och sätta sig in i texterna på ett nytt sätt.

När vi jämför med tidigare erfarenheter då eleverna arbetat mer traditionellt i liknande områden kan vi konstatera att eleverna den här gången har kommit betydligt längre i sin kunskapsinhämtning. Reportagen höll genomgående en väldigt hög nivå både språkligt, strukturellt och innehållsmässigt.

KUNSKAP

GUSTAVSSON HÄVDAR ATT nyfikenhet och förmågan att undra över saker är motorn för att erövra kunskap. Han konstaterar att många frågar sig varför den förmågan ofta går förlorad i skolans värld (Gustavsson 2002). Detta är en fråga som även vi har ställt oss. Att se världen utifrån nya perspektiv är nyckeln till kunskap enligt Gustavsson. Vidare hävdas att:

Nyfikenhet, intresse och hunger efter kunskap väcks genom att det främmande görs bekant och det alltför välbekanta görs främmande. Det alltför välbekanta kan kännas trivialt, något vi möter med en gäspning. Det alltför främmande kan förbli exotiskt och omöjligt att fånga. I detta förhållande ligger nyckeln till pedagogikens stora fråga (ibid s. 46).

I undervisning som rör migration och situationen i olika länder i världen är just detta en utmaning. Det är

lätt att hamna i antingen exotiseringen av människors villkor vilket bibehåller distansen till området, eller i att det är något "man har hört förr", eleverna har vanligtvis tagit del av en hel del nyheter som handlar om frågorna. Genom att eleverna i vårt projekt intervjuar andra unga människor skapas ett möte där eleverna får nya perspektiv. Detta möte är en nyckel till att varken främliiggöra eller trivialisera. Nya perspektiv öppnar ögonen och ny kunskap skapas och möjliggörs.

Det är också spännande att konstatera att eleverna genom mötet med de andra eleverna som bar med sig andra erfarenheter blev tvungna att se på sig själva med nya ögon. Det upptäckte att sådant som var trivialt och vanligt för dem kunde te sig ovanligt och intresseväckande för någon annan. Med Gustavssons ord blev det välbekanta plötsligt främmande. Lika mycket som eleverna fick syn på den andre fick de också syn på sig själva.

ATT SE DEN ANDRE

DET HAR VARIT tydligt i vårt projekt att eleverna har lärt sig mycket, både vad gäller fakta och förmågor. Men de har också fått med sig något annat som är svårare att sätta fingret på.

Aspelin diskuterar hur Martin Bubers relationsfilosofi kan användas för att tolka och förstå undervisningssituationen (Aspelin 2005). Buber betonar i sin filosofi hur vi människor blir till i relation till andra. Våra relationer med omvärlden och med andra människor kan beskrivas antingen som en Jag-Det-relation eller som en Jag-Du-relation. Jag-Det är ett förhållande mellan subjekt och objekt medan Jag-Du relationen är ett förhållande mellan subjekt och subjekt. Som människor använder vi oss av båda. Jag-Det relationen ger de erfarenheter vi behöver för att fungera i samhället. De hjälper oss att ordna världen utifrån fakta och ger oss de distinktioner vi behöver för att verka i världen. Detta innebär dock enligt Buber ett ytligt liv. För att ett verkligt möte ska äga rum krävs att vi möter vår omvärld i en Jag-Du-relation. Det är genom det verkliga mötet som genuin kunskap kan växa fram (ibid.).

Hur kan vi förstå detta i en skolkontext? Enligt Buber har vi att göra med två olika kunskapskällor: Det-världen och Du-världen (ibid.). I skolans värld definieras kunskap vanligen i Jag-Det termer, som fakta och färdigheter. I vårt fall kan vi se att det finns ett tydligt ämnesinnehåll och förmågor som ska erövrats i både samhällskunskapen och svenskan. Dessa kunskaper är nödvändiga för att eleverna ska kunna ordna sin omvärld men Buber hävdar att för att denna kunskap ska utveckla eleverna och få deras föreställningsvärld att förändras så måste det till ett genuint möte med ett Du. Det är i detta möte som eleverna inte bara får kunskap om fenomenet utan de blir också delaktiga i en genuin kunskapsprocess. Att stå i relation till ett Du är i sig kunskapsbringande. "Hennes omvärld transformeras från att ha varit en potentiell, abstrakt och orelaterad motpol till att bli en verklig, konkret och närvarande motpart." (ibid. s.64).

I projektet kunde vi se hur fruktbart det var att växla mellan Jag-Du upplevelser och Jag-Det erfarenheter. Jag- Det-kunskapen hjälper eleverna att ordna

världen och göra den begriplig medan Jag-Du-upplevelsen skakade om eleverna och fick dem att ställa nya frågor och se på verkligheten på nya sätt. Detta kunde i sin tur bearbetas med ny Jag-Det-kunskap. Men nu bar också eleverna med sig något annat, en mognad

och en förståelse som bottnade i ett autentiskt möte med ett Du. Aspelin skriver: "Så *bildas* människan, ty bildning är både en mellanmänsklig process och en produkt." (ibid. s.65).

BERÄTTELSE I FOKUS

HUR SKAPAR MAN den mest meningsfulla undervisningen? Den som leder till djupaste förståelse? Enligt Gärdenfors (2010) är det centralt att eleverna upptäcker mönster i världen och i strävan efter detta borde berättandet vara en självklar del i undervisningen. Utbyte av berättandet är en del av att vara människa. Berättande i olika former finns i alla kulturer, och något som vi lär oss från vi är barn. Det är en självklar del i livet, men som vi i vår kultur och samtid håller på att delvis tappa bort. Det är alldeles för sällan en del i undervisningen. Det beror på, menar Gärdenfors vidare (ibid.), att berättandet har kopplats ihop med informellt lärande och det har underskattats som meningsbärande av strukturer. Detta är olyckligt. Olika studier pekar på att berättelser gör det lättare att minnas och underlättar lärandet. Berättandet i olika former borde därför få ta större plats i stället för rena fakta. I berättandet tränar du dessutom inlevelseförmåga och gör det lättare att förstå hypotetiska situationer såväl som andra människors känslor (ibid.).

Som verksamma lärare kan vi känna igen oss i Gärdenfors beskrivning av att berättandet ofta ses som något informellt och något som inte alltid har en given plats i undervisningen. I vårt projekt däremot, får berättandet stå i centrum. Nu får eleverna dels lyssna på andras berättelser, dels få träning i att berätta själva, om sig själva.

För att ytterligare förstå elevernas lärande genom

berättande kan vi använda Bruners tankar. Bruner beskriver två sätt att organisera erfarenheter och konstruera verkligheten: det paradigmatiske och det narrativa. Det paradigmatiske handlar om att kunna kategorisera, se strukturer och söka universella villkor för sanning. Det narrativa handlar om att förstå genom att sätta in något i ett sammanhang, att söka specifika samband mellan handlingar (Bruner se Johansson, 2005). Det är tydligt att det i intervjuerna och reportagen är det narrativa som är framträdande.

Det är genom berättandet som en förståelse kan ta form. Koppfeldt (2005) beskriver berättandets meningsskapande förmåga. Det som händer när något blir berättat är att vi kan få syn på det oklara och oordnade i en form som gör det klarare – berättelsens. Han hänvisar till filosofen Paul Ricoeurs (se Koppfeldt 2005) uttryck, den berättande aktivitetens skapande förmåga, och pekar på fantasins synliggörande och sammanhangsskapande verkan.

Man måste i berättandet bearbeta sitt ämne för att ge orientering, inblick och förståelse. Koppfeldt lyfter också fram den narrativa energin och riktandet av kraft som uppstår i och med berättandet. Det som inom dramaturgin kallas för framåtrörelse. En berättelse börjar med en undran och har man väl börjat berätta måste man komma fram till ett slut, ett svar på sin undran. Det är under den processen lärandet äger rum (ibid.).

MOTIVATION OCH INTEGRATION

2014 VÄCKTES VÅRT intresse av att samarbeta med lärare på språkintröskning. Detta för att vi ville ta världen in i klassrummet. Vi ville att våra elever skul-

le bli engagerade på riktigt och vi tänkte oss att ett möte med andra unga, med helt andra erfarenheter, skulle ge nya perspektiv. Därtill var det ett bra tillfälle

att träna på intervju som metod och skrivande av reportage.

Ett ytterligare perspektiv som är viktigt att lyfta fram i den här texten är betydelsen av att eleverna faktiskt får möta människor som nyligen invandrat till Sverige. I vår tid är integration en av våra stora, samhälleliga ödesfrågor. För att vi ska kunna leva tillsammans i ett hållbart, globalt samhälle är det avgörande att integrationen fungerar. På vår skola, Nacka gymnasium, sker inte speciellt många möten mellan elever på språkintröduktion och andra elever. Vi har aldrig varit med om att någon av våra elever har uttryckt att de redan känner, eller ens hälsar, på elever på språkintröduktion. En försiktig nyfikenhet har vi däremot märkt, kantad av blyghet. Hur närmar man sig eleverna? Vad inleder man med? Hur börjar man? Genom vårt projekt fick eleverna chansen att faktiskt lära känna varandra lite grand. De fick chansen att i form av en skoluppgift mötas.

För eleverna på språkintröduktion innebar mötet att de fick möjlighet att träna sig att tala svenska. Lika viktigt var mötet med en jämnårig svensk. Flera av eleverna berättade att det var första gången som de talade med en svensk person som inte var en myndighetsrepresentant. I intervjuerna framkom också känslan av isolation och avsaknad av kontakt med det svenska samhället. Vårt projekt kan vara ett första steg till att bryta denna isolation. Efter projektet har flera av eleverna behållit kontakten med varandra och gjort aktiviteter tillsammans. Flera av eleverna på naturvetenskapsprogrammet har dessutom uttryckt intresse för att engagera sig genom volontärt arbete och att delta i skolans språkcafé. Bara det att eleverna numera hälsar på varandra i korridorer och i matsalen är ett steg i rätt riktning. Flera av eleverna har också kontakt på sociala medier.

PRAKTISKA SVÅRIGHETER

I SKOLSAMMANHANG FINNS gott om tips och idéer om såväl pedagogik som tematiska projekt. Något som inte alltid tas med i beräkningen är att det praktiskt måste fungera. Varje projekt som görs måste lösas med hjälp av en mängd hänsynstagande till praktiska omständigheter. Ofta är skolans struktur ganska trubbig. Små klassrum, fasta scheman med korta tidsramar, en lärare per lektion och klass etc. I projektet är det dessutom ännu mer komplext eftersom vi måste hitta en längre tid som fungerar för både naturklassen och eleverna från språkintröduktion och alla fyra lärare som var engagerade i projektet. För lärarna på språkintröduktion har det varit en stor utmaning att veta på förhand vilka elever som kan ingå i projektet. Många av dessa elever måste gå på en mängd aktiviteter kopplat till sin asylprocess, vilket innebär att de plötsligt inte dyker upp en dag.

Tidsaspekten kan upplevas som ett problem i skolans värld. Det är alltid begränsat med tid och alltid mycket innehåll som ska få plats i en kurs. Vår plan har varje år varit att ha ett avslutande mingel med vernissage där eleverna ska få ta del av varandras färdiga reportage och där eleverna ska få mötas igen

under trevliga former. Dock har detta inte alltid gått att genomföra just på grund av tidsbrist och andra strukturella orsaker.

Språket är naturligtvis också en utmaning. Somliga elever har varit i Sverige lite längre och kan bra svenska. Andra elever har precis anlänt och kanske inte ens kan engelska. Lärarna på Språkintröduktion har varit tvungna att samma morgon som intervjuerna ska ske para ihop eleverna med varandra så att de som kan bättre svenska kan hjälpa dem som kan sämre. De måste dessutom ha fingertoppskänsla vilka som fungerar bra ihop och vilka som kan ge rätt stöd till varandra. Utan dessa lärares professionalitet och skicklighet skulle inte projektet bli lika framgångsrikt.

KONSTEN ATT STÄLLA RÄTT FRÅGOR

BÅDE ELEVERNA PÅ Språkintröduktion och eleverna på naturvetenskapsprogrammet har i förväg fått förbereda frågor till intervjun. För eleverna på naturvetenskapliga programmet har vi i undervisningen diskuterat vad man kan ställa frågor om. I samråd med lärarna på språkintröduktion har vi uppmanat eleverna att undvika frågor som kan vara förväxlande lika de som nyanlända elever ofta möter i myndighetskontakter, förhör i samband med asylprocessen osv. Det är också en gräns att dra att både frågor och svar blir alltför privata men att ändå söka det personliga samtalet. Vi har uppmanat eleverna att ställa öppna frågor, följa upp med följdfrågor, vara genuint nyfikna men samtidigt också vara lyhörda för situationen. Med temat "Att vara ung i Sverige idag" har vi hoppats på att samtalet inte bara ska kretsa kring svåra saker såsom flyktvägar, smärtsamma erfarenheter från krig och komplicerade asylprocesser utan också att

eleverna ska kunna se likheter med varandra. Många gånger har uppsluppna skratt hörts i klassrummet när de delger varandra (och spelar upp på datorn) musik de tycker om, filmer de uppskattar och när de upptäcker att de har gemensamma idrottsintressen. Det har också visat sig att vi lärare och elever på naturvetenskapliga programmet ibland har oroat oss i onödan över att eleverna på språkintröduktion ska tycka att det är jobbigt att berätta om sina upplevelser. Vi upptäckte att det i många fall var precis tvärtom. Eleverna har uppskattat att få berätta. Detta är också något som lärarna på Språkintröduktion bekräftar. Vidare har de berättat att deras elever fortfarande pratar om projekt dagen som "Den bästa i skolan". Vi tolkar det som att frågorna har hamnat på rätt nivå och att samtalen har upplevts positivt på flera plan.

TILL SIST

VI HAR I denna artikel visat att man med till synes ganska små medel kan göra att stora saker händer. Trots att det finns en del praktiska problem att lösa och trots att projektet har en del utmaningar så har detta projekt sammantaget varit oerhört positivt. Våra elever har fått nya perspektiv och deras inre motivation har väckts, detta har lett till att kunskapsnivån i hela klassen har höjts. I mötet med den andre har ny kunskap skapats. Flera elever har uttryckt spontant i sina reportage hur givande det varit. Att minska avståndet mellan människor samtidigt som det leder till ökade kunskaper ger eleverna hopp om att de kan göra skillnad och bidra till en mer hållbar värld. Vi rekommenderar alla som har liknande programsammansättning på sin skola att prova ett sådant här projekt. Vi låter citat från två elever avsluta denna artikel:

Jag hoppas att vi i min klass kan göra fler saker med språkintröduktion, så att vi får lära känna varandra bättre och kanske få nya vänner. Jag uppmuntrar verkligen andra klasser eller lärare att ta samma initiativ och göra samma sak som vi!

(Flicka 16 år)

Jag ställer mig upp och öppnar min famn, efter kramen uppstår det en tystnad. Det är så mycket tankar och känslor att bearbeta. När jag går ut möts jag av ett mörk och trist väder. Samtidigt känner jag mig oerhört tacksam över mitt liv och de möjligheterna jag har fått ta del av.

(Pojke 16 år)

REFERENSLISTA

- ★ Aspelin, J. (2005). *Den mellanmännsliga vägen. Martin Bubers relationsfilosofi som pedagogisk vägvisning*. Eslöv: B. Östlings bokförlag Symposion.
- ★ Gustavsson, B. (2002). *Vad är kunskap? En diskussion om praktisk och teoretisk kunskap*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.
- ★ Grjasnowa, O. (2013). *Ryssar är såna som gillar björkar*. Stockholm: Svante Weyler Bokförlag AB.
- ★ Gärdenfors, P. (2010). *Lusten att förstå. Om lärande på människans villkor*. Stockholm: Natur & kultur.
- ★ Håkansson, J. & Sundberg, D. (2012). *Utmärkt undervisning. Framgångsfaktorer i svensk och internationell belysning*. Stockholm: Natur och kultur.
- ★ Johansson, A. (2005). *Narrativ teori och metod*. Lund: Studentlitteratur.
- ★ Koppfeldt, T. (2005). "Narration och reflektion". I Emsheimer, P., Hansson, H. & Koppfeldt, T. *Den svårfångade reflektionen*. Lund: Studentlitteratur.
- ★ Skaalvik, M E. & Skaalvik, S. (2016). *Motivation och lärande*. Stockholm: Natur & kultur.
- ★ Skolverket. (2011). *Läroplan, examinationsmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskola 2011*. Stockholm: Skolverket.
- ★ UNDP (2015) *De Globala Målen*. <https://www.globalamalen.se/om-globala-malen/> [2019-02-03]

SKOLPORTEN